

Nr 706

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 205, med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1956, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 205 har finansministern föreslagit, att den under vårsessionen beslutade investeringsavgiften och bilaccisen för år 1955 skall förlängas och gälla även för år 1956. Som motivering för förslaget anför departementschefen huvudsakligen, att det ekonomiska läget för dagen jämte de aktuella utvecklingstendenserna enligt hans bedömande präglas av ett sådant tryck »i expansiv riktning», att avgifternas uttagande är nödvändigt.

Då förslaget om investeringsavgift och bilaccis för år 1955 framlades för riksdagen i våras, yrkade vi avslag. Vi gjorde detta under hänvisning dels till de nackdelar för näringslivet, som är förbundna med åtgärder av detta slag, och dels till att de risker, som förefanns för en utveckling i inflationistisk riktning, borde kunna bemästrats med penning- och kreditpolitiska medel. Något förenklat formulerat kan man säga att debatten då kom att stå om ett val mellan den av regeringen föreslagna investeringsavgiften inklusive bilaccisen och den av oppositionen förordade mera aktiva penning- och kreditpolitiken. Någon tid därefter skedde som bekant en markerad omläggning av regeringens ekonomiska politik i den av oppositionen tidigare hävdade riktningen. Som ett led i en mera effektivt kreditåtstramande politik höjdes ränteläget. Verkningarna av denna politik har redan börjat framträda.

Det samhällsekonomiska läget kännetecknas likväl alltjämt av en markerad högkonjunktur med vissa expansiva drag. De aktuella faromomenten för en utveckling i inflationistisk riktning om högkonjunkturen i utlandet fortsätter kan självfallet inte negligeras. En stram kreditmarknad måste därför enligt vår uppfattning fortfarande upprätthållas. En penning- och kreditpolitik med detta mål i sikte — innefattande även åtstramande åtgärder på avbetalningshandelns område — bör å andra sidan så långt läget nu kan överblickas vara tillräcklig för att motverka de inflationstendenser som kan uppträda. Det bör i detta sammanhang framhållas, att det samhällsekonomiska läget enligt konjunkturinstitutets nyligen avgivna översikt närmast pekar på balans, och vad de rådande utvecklingstendenserna beträffar visar dessa i varje fall alls icke sådana klart inflationistiska drag, vilka exempelvis hösten 1951 gjorde ett inskridande med investeringsavgifter mo-

tiverat. Konjunkturinstitutet understryker tvärtom att den åtstramning på kreditmarknaden som inleddes i våras och som därefter upprätthållits ännu icke gjort sig fullt gällande, utan härigenom en grund lagts »för en stark kontraktiv effekt på 1956 års samhällsekonomi». Allting tyder på, framhåller institutet, att de inhemska drivkrafterna för närvarande jämfört med nuläget pekar mot konjunkturavmattning i Sverige. Med hänsyn till en konjunktursituation sådan som den här tecknade kan vi inte finna det tillräckligt motiverat att behålla investeringsavgift och bilaccis även under nästa år. Vi anser det desto mera oklokt som åtgärder av detta slag är synnerligen osmidiga och inte kan snabbt anpassas efter en ändring i konjunktursituationen. I detta viktiga avseende skiljer de sig markant från kreditpolitiska åtgärder, vilka härvidlag är klart överlägsna.

Det synes som om departementschefen vill särskilt motivera ett fortsatt uttagande av investeringsavgift med att de s. k. självfinansierande företagen, d. v. s. sådana företag som skulle vara jämförelsevis oberoende av kreditmarknaden för genomförandet av sina investeringar, annars inte skulle kunna nås med någon investeringsbromsande åtgärd. En motivering av denna art är enligt vår uppfattning inte bärande. En åtstramning på kreditmarknaden drabbar ehuru med en viss fördröjning även de företag, som vid åtstramningens insättande varit mer likvida än andra. Ett uttryck härför är att under en allmän kreditåtstramning kundkrediter och leverantörsfordringar över lag stiger; likviditeten blir med andra ord sämre, och alla företag tvingas till »att se om sitt hus». Vi kan även här hänvisa till den analys som den senaste konjunkturrapporten innehåller. Dessutom bjuder en högre räntenivå och hårt kreditläge alltid till ökad försiktighet inför nya investeringsprojekt och leder till en önskan i företag med god likviditet att bevara denna.

Den största faran för den svenska ekonomien just nu synes hota på utrikeshandelns område. Valutatillgångarna är redan enligt en allmän uppfattning alltför knappa för att inge trygghet exempelvis inför en eventuell inträdande konjunkturförsvagning med arbetslöshet. En ytterligare försämring av vårt bytesförhållande gentemot utlandet till följd av en förhöjning av kostnadsnivån kan få allvarliga konsekvenser. Riktpunkten måste vara att undvika en höjning av vår kostnadsnivå i förhållande till utlandet och att steg för steg stärka vår konkurrenskraft. Även med hänsyn till dessa strävanden anser vi det tillrådligt att avveckla investeringsavgiften, eftersom denna främst verkar kostnadshöjande.

Det finns i dagens läge ett speciellt skäl för de berörda avgifternas avveckling. Då investeringsavgiften och bilaccisen beslöts i våras framhöll man från riksdagsmajoritetens sida att det var viktigt, att avgifterna gjordes klart tidsbegränsade och kortvariga. Härigenom skulle de få avsedd effekt. Bevillningsutskottet underströk särskilt starkt dessa synpunkter och framhöll:

»Kravet på att bestämmelserna skall vara tidsbegränsade är tillgodosett genom att förordningen endast är avsedd att gälla för ett år. I de likalydande motionerna I: 386 och II: 474 har motionärerna framhållit, att några bestämda uttalanden icke gjorts om att avgiften endast skall utgå ett år. Utskottet får i anledning härav erinra om att bestämmelser av nu ifrågasatt slag bör — om de skall ha avsedd effekt — vara klart tidsbegränsade, och den omedelbara effekten blir starkare ju kortare tid bestämmelserna avses skola gälla. Propositionens förslag innebär, att avgift endast skall uttagas under ett år. Förordningen kan sålunda icke utan förnyat riksdagsbeslut givas förlängd giltighetstid.»

De av utskottsmajoriteten här anförda synpunkterna, vilka närmast torde böra tolkas så att avgifterna skulle göras ettåriga, anser vi i och för sig riktiga. Om en investeringsavgift — med hänsyn till lägets krav — måste införas, är det en viktig förutsättning för åtgärdens framgång, att den redan vid beslutets fattande göres kortvarig och klart tidsbegränsad. Detta innebär å andra sidan, att avgifternas investeringshämmande effekt avtrubbas, om deras giltighetstid förlänges utöver den en gång fastställda. Däremot blir deras kostnadshöjande verkan så mycket större.

De skäl som i det föregående anförts gentemot investeringsavgiften gäller även bilaccisen och förslaget om dess förlängning. Här tillkommer dessutom den omständigheten att motorfordonstrafiken redan förut är hårt beskattad. Den återhållsamhet med en fortsatt ansvällning av personbilbeståndet, som kan anses önskvärd för dagen, uppnås genom de hårdare kreditvillkor som följer med den allmänna kreditåtstramningen. De restriktiva avbetalningsvillkor, som vi ovan förordat såsom en lämplig åtgärd, bör självfallet få sin verkan även på detta område. Härvidlag bör frivilliga överenskommelser med berörda parter eftersträvas.

Vi yrkar således att Kungl. Maj:ts förslag att investeringsavgift och bilaccis skall utgå även för år 1956 måtte avslås. En tills vidare fortsatt stramhet på kreditmarknaden, innefattande även en återhållsam kreditgivning vid avbetalningshandeln, bör vara till fyllest att bemästra de inflationstendenser som kan hota. Dessutom krävs — det vill vi ånyo framhålla — en politik som målmedvetet eftersträvar en ökning av sparandet. Vi hänvisar till de förslag vi framlagt härom i de likalydande motionerna I: 361 och II: 435, vilka skall behandlas vid den nu pågående höstsessionen.

I samband med investeringsavgiftens upphörande år 1953 antog riksdagen vissa avvecklingsbestämmelser i syfte att anpassa den då gällande förordningen till sådana beskattningsförhållanden, som kan inträda för företag med brutet räkenskapsår eller som under förordningens giltighetstid omlagt sitt räkenskapsår. Då bestämmelser i nämnda syfte finns intagna i den för år 1955 gällande förordningen om investeringsavgift torde några särskilda avvecklingsbestämmelser nu inte erfordras.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte avslå de i Kungl. Maj:ts proposition
nr 205 framställda förslagen om investeringsavgift för år
1956 och avgift vid investering i motorfordon (»bilaccis»)
för år 1956.

Stockholm den 15 november 1955

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Filip Kristensson
i Osby

Ragnhild Sandström

Bertil von Friesen

Nr 707

Av herrar Cassel och Nilsson i Svalöv, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition, nr 205, med förslag till förordning om in-
vesteringsavgift för år 1956, m. m.

(Lika lydande med motion nr 579 i Första kammaren)

Stockholm den 15 november 1955

Leif Cassel

Eric Nilsson
i Svalöv